

AQUEST ANY EN FA CINQ-CENTS
DE LA MORT DE COLOM

Josep M. Ballarín

Capellà

Trastàmars

Arribats al segle XV, el bell món medieval feia els darrers espeternecs i començaven a llucar les gresques descordades dels renaixentistes a trago de veïns i malefics de bruixes. Ben bé a casa i pel veïnat fou el temps dels Trastàmars, la tirallonga més galdosa de carallots que mai hagi governat món. La branca cabalera dels Trastàmara, que a Vic en dirien fadristerms, i a Fuentesauco *segundones*, havien arribat a comtes-reis de Matadepera, Rafelbunyol, Inca i Calataiud. Així va arribar-nos el Joan II, i ja hi vam ser.

AQUELL HOME DE MAL FERRAR VA CASAR-SE amb la Blanca reina de Navarra. La parella va tenir un fill natural i legítim, ben legítim i natural, el malaventurat príncep de Viana, tan benvolgut de navarresos i catalans. La Blanca va morir i el dit Joan II va trobar muller de nou. Na Juana Enríquez, fembra de garrot com la Teresa Panza, la del Sancho Panza: *mujer de pelo en pecho*. I a fe que ho fou. El seu fillastre, el de Viana, anant a guites amb son pare, el Joan II, ho va pagar tancat al castell d'Olite. Diu la mala brama que, pietosament, la madrastra, amb el verí, va ajudar-lo a passar a millor vida justament a Barcelona. Enterrat a Poblet, de cert que va passar a millor vida, pobre home, perquè en aquesta ja va tenir el purgatori.

LA MESTRESSA ENRÍQUEZ HO HAVIA ACONSEGUÏT. El seu Fernando esdevenia hereu del Joan fins a arribar a Catòlic, gràcies als trucs de sa mare. A Castella, però, fou truc i retruc. Hi governava la branca dels hereus Trastàmara, la que va donar Don Pedro el Cruel, per acabar-les amb Don Enrique IV el Impotent. Fos com fos, el pobre home va casar-se amb una altra Blanca, també de Navarra.

I JA SOM A LA NIT DE NUVIS. En aquells temps ses majestats passaven una primera nit de nuvis que no desitjo a ningú. La cosa anava davant de notari, que havia de certificar-ho. En aquest cas no va poder certificar res, la pobra Doña Blanca va sortir del tàlem com n'havia entrat.

DURANT TRES ANYS, RES DE RES. Al cap de tretze el matrimoni fou anul·lat per manca de *consummatio*. La Blanca continuava en blanc. I ja em teniu l'Impotent casant-se de nou. El mal pressec tocava a Na Joana de Portugal, que va establir-se el notari de la nit de nuvis, perquè Don

CARLOTA BOADA

“Vet ací la manera com Isabel i Fernando van arribar a ser reis. Ho foren en un truc i en un truc i retruc tan inversemblants que han de ser reals. No hi ha ànima humana capaç d'imaginar-se'n de tan trucades”

Enrique no volia maldecaps. La portuguesa també en va sortir com hi havia entrat. Tanmateix, amb el temps, va tenir una mosseta, Doña Juana, hereva de tots els regnes de les Castelles.

ELS CASTELLANS, ABRIVATS PER UN CAPELLÀ manefla, Don Alonso de Palencia, asseguraven que la mosseta era filla de Beltrán de la Cueva, amic íntim de l'Impotent. Pobrica. Tingué el malnom de la Beltraneja. Fos o no fos borda, la Beltraneja es va casar amb el rei de Portugal. D'ací que els portuguesos, per allò de fer-se amos de les Castelles, la tenien per la filla legítima i natural d'Enric IV, talment aquest la va reconèixer al llit de mort, malgrat el frare que l'apunyegué a dir la contrària.

MIG AMB PALLA, MIG AMB QUARTOS, EL DOCTOR Gregorio Marañón va amb els portuguesos. Té el rei per esquizoide, que vol dir truscat, però no el veu *impotent* del tot. La Joana, mal dita Beltraneja, podia ser filla legítima i reial. D'aquest joc de truc i retruc en va sortir reina de totes les Castelles la Recatòlica Isabel.

VET ACÍ LA MANERA COM ISABEL I FERNANDO van arribar a ser reis. Ho foren en un truc i en un truc i retruc tan inversemblants que han de ser reals. No hi ha ànima humana capaç d'imaginar-se'n de tan trucades. Em preguntareu per què us he ficat, amics, en aquest bardissar. Molt senzill: aquest any fa cinc-cents anys de la mort de Colom.

AVESATS A TANTA TRUCULÈNCIA, PER A LA ISABEL i el Fernando, per als nobles i capellans del Consejo de Castilla i per qualsevol llepacrestes, que calgués convertir en genovès qualsevol descobridor de les Amèriques que no fos del seu coll era joc de poques taules. Els meus de Tarroja poden provar que el Cristòfor Colom de la llegenda no en fou d'altre que un tarrorenc segarreta. En algun lloc en Colom es diu Terra Rubra.

PER A MÉS EMBOLICS ALGÚ CREU EN UNA Margalida Colom mallorquina que va donar un fill natural al príncep de Viana. I aquest fill fou el descobridor de les Amèriques.

FOS COM FOS HI HA UNA COSA CERTA. El descobridor de les Amèriques va néixer en un temps en el qual feina a saber qui era fill de mare, i més difícil encara saber qui era fill de pare. De cert que va morir fa cinc-cents anys.

VOLTA D'HORITZÓ

Un mag financer es retira

J.J. Navarro Arisa

La gran història del món no la fan pas els individus. Tot i així, hi ha moments i casos en què la personalitat, l'oportunitat o el mèrit d'una sola persona poden fer la diferència. La diferència entre estabilitat i angouxa, entre crisi permanent i referències duradores, o entre prosperitat i ruïna. Una notícia que ha passat una mica desapercebuda darrerament és la retirada d'un d'aquests personatges, concretament de l'economista Alan Greenspan, que es retira del càrrec de director de la Reserva Federal nord-americana que ha ocupat durant el darrer quart de segle.

Greenspan ha estat el cervell rector de la macropolítica econòmica que ha donat als Estats Units el període més llarg de prosperitat sostinguda de la història recent. Ha estat el “mag de les finances” de quatre presidents (Reagan, Bush pare, Clinton i Bush fill) i hi ha qui diu que la seva actuació –juntament amb els avenços tecnològics– ha estat el factor més important de la història recent perquè els EUA mantinguessin el lideratge mundial.

Tanmateix, Greenspan també té detractors, sobretot ara que deixa l'escenari, i en cap cas ningú ha dit mai que fos un benefactor del món, sinó només un servidor eficaç del seu país. Els crítics li retreuen que ha mantingut a ratlla les crisis per la via d'estimular la formació de bombolles de creixement que, en certes circumstàncies, poden fer figa i retornar el sistema a la fragilitat i la crisi. Mentre això no passi, però, ningú li traurà a Greenspan el mèrit d'haver navegat amb prudència i astúcia durant molt de temps per les incertes aigües de l'economia mundial. A tall d'exemple, figurarà en el seu llegat la fita d'haver eixugat el dèficit públic dels EUA (sota Clinton) abans que l'11-S i la croada antiterrorista global desfermada per Bush júnior retornés l'economia de Washington als números vermells. De mags de les finances com ell només n'apareixen un o dos cada segle.

CONVIVÈNCIA LINGÜÍSTICA

Enric Sòria

Escriptor

Una llarga mania

Ho constatava ahir mateix un article de l'irònic amic Desclot: ara, la campanya contra l'Estatut se centra en el tema de sempre: la llengua. Segons que diuen, a Catalunya, el castellà està perseguit. Sincerament, no acabe de veure la persecució, ni en la judicatura, ni en la premsa, els cinemes, les marques comercials o les converses de carrer.

Jo diria, més aviat, que el castellà gaudeix d'una salut de ferro. No em sembla malament. Les coses són com són. Ja m'agradaria que, al País Valencià, el català estiguera tan indefens com el castellà a Catalunya. Per sustentar una opinió tan contrària a les meues modestes observacions, certs mitjans magnifiquen desmesurada-

ment algun excés de zel (perquè n'hi ha) i recorden que hi ha pares que volen que els seus fills aprenguen en castellà (i no solament el castellà), a l'escola. No importa que es tracte d'una xifra ínfima i que les seues peticions siguin ateses. Personalment, crec que l'escolarització general en català ha estat una bona idea, que ha impedit la

consolidació de guetos lingüístics i ha igualat les oportunitats de tots. Ara, si uns pares no hi estan d'acord, perquè només són a Catalunya de pas, o pel que siga, en tenen tot el dret. En tot cas, parlem d'excepcions que uns demagogs eleven a norma. Ahir mateix, Sebastià Alzamora observava amb encert com fins un diari dit progres-

sista desvirtua la realitat per fer passar per conflictiva una convivència bastant plàcida. El que n'arriben a dir els altres costa d'imaginar. No els agrada que continuem parlant en català i menys encara que, a Catalunya, la salut d'aquest idioma també siga de ferro. Les coses són com són. I de tant que els irrita, es senten perseguits i tot.